

ri uygularken de çelişiklere düşmüştür. **Garanik hadisesi***nde putlarla ilgili olarak söz konusu edilen cümleyi iki âyet halinde Necm sûresine dahil etmesi (*Le Coran, Traduction nouvelle*, I, 86) yanında sürenin 19-25. âyetlerinde bu üç puta ibadeti red konusunda tereddüt izleri bulunduğu ve mevcut Kur'an metninde tahminî bir düzeltme yapıldığı (*Le Coran*, s. 36); iki satırdan ibaret Asr sûresinin önce iki âyetten ibaret olup üçüncü âyetin sonradan nâzil olduğu (*Le Coran, Traduction nouvelle*, I, 16-17); Rahmân sûresinin 46-60 ile 62-78. âyetlerinin aynı meselenin iki ayrı varyantı olduğu, fakat Kur'an'ın cem'i sırasında ikisinden birini tercih edip diğerini bırakmaya cesaret edilemediğinden tekrar pahasına yan yana bırakıldığı (*a.g.e.*, II, 74); müslümanlara karşı en şiddetli düşmanlığı yahudi ve müşriklerin beslediği, sevgi bakımından en yakınlarının-sa hristiyanlar olduğuna işaret eden âyetle (el-Mâide 5/82-83) ne yahudi ne hristiyanların kendi dinlerine girmedikçe müslümanlardan razı olmayacaklarına dair âyetin (el-Bakara 2/120) çeliştiği, hristiyanlara karşı bu tavır değişikliğinin ise Bizanslılar'a karşı Mûte'de uğranılan yenilgiden kaynaklandığı (*Le Coran*, s. 55) vb. hususlardaki iddiaları tamamen keyfî yorum ve art niyetlere dayanan Blachère, *Introduction au Coran* adlı eserinin çeşitli yerlerinde (meselâ bk. s. 14-18, 188) gerek Hz. Peygamber zamanında gerekse daha sonra Kur'an metninin sıhhatli olarak muhafaza edilmediği şeklinde gayri ciddi bir iddiayı da tekrarlamaktadır. M. Rodinson, Blachère'in Kur'an tarihi hakkındaki müta-laları karşısında ihtiyatlı olmak gerektiğini belirttiği gibi (*RH*, s. 169-220) R. Caspar da Blachère'i tenkit etmiştir (*Proche-Orient Chrétien*, XVIII, 20-21). Nitekim Blachère tercümenin 1957'de yapılan yeni neşrinde tertibi Mushaf'taki aslı şekline çevirmiştir. Bazı kaynaklar, Blachère'in Kur'an-ı Kerim konusunda müstakil bir çalışması olan ikinci eserini tercümenin birinci cildi kabul ederek Kur'an tercümesini üç cilt olarak tanırlar. 2. *Introduction au Coran* (Paris 1947, 1959). Kur'an'ın vahyi, yazılışı, mushaf haline getirilişi, kıraatleri ve tefsiri gibi konuları ele alan bir eser olup burada da bir önceki eserde işaret edilen ön yargı ve art niyet hâkimdir. 3. *Le Coran* (Paris 1966, 1969). İkinci eserin özeti mahiyetinde olup Rıza Saâde tarafından Arapça'ya çevrilmiştir (*el-Şur'ân*, Beyrut 1974).

4. *Le Problème de Mahomet* (Paris 1952). Hz. Peygamber'in hayatıyla ilgilidir. 5. *Histoire de la Littérature Arabe, des origines à la fin du XVe siècle de J. C.* Ortaçağ Arap edebiyatı ile ilgili çalışmalarının kitap haline getirilmiş şeklidir. 125 (742) yılına kadar gelen üç bölümü 1952'de Paris'te basılmış olan bu eseri Dr. İbrâhim el-Keylânî Arapça'ya çevirmiştir (Dimaşk 1973-1974, 1404/1984). 6. *Dictionnaire Arabe-Français-Anglais*. Eski ve yeni metinlere dayanarak hazırlanan bu sözlüğün ilk iki cildi (Paris 1967, 1970) Mustafa Chouémi ve Claude Denizeau, III. ve IV. ciltleri ise (1976, 1985) bunlara ilâve olarak Ch. Pellat'in iştirakiyle neşredilmiş olup henüz tamamı basılmamıştır. 7. *La Grammaire de l'Arabe classique* (1937). M. Gaudfrey-De-mombynes'le birlikte modern liguistik metodolojisine göre hazırlanan bu önemli kitap daha sonra gözden geçirilerek yeniden basılmıştır (1952, 1960).

BİBLİYOGRAFYA :

R. Blachère, *Le Coran, Traduction nouvelle*, Paris 1949-50, I, 16-17, 86; II, 74; a.m.f., *Introduction au Coran*, Paris 1959, s. 14-18, 188; a.m.f., *Le Coran*, Paris 1969, s. 36, 55; Necîb Akikî, *el-Müştarihün*, Beyrut 1984, I, 309-312; Bedevî, *Mevsû'âtü'l-müştarihîn*, s. 82; M. Rodinson, "Bilan des études mohammadiennes", *RH*, sy. 229 (1963), s. 169-220; R. Caspar, "La foi selon le Coran", *Proche-Orient Chrétien*, XVIII, Jerusalem 1968, s. 20-21; "Mort de Régis Blachère", *MIDEO*, XII (1974), s. 314-315; P. Courcelle, "Allocution à l'occasion de la mort de M. Régis Blachère", *CRAIBL* (1973), s. 413-415; David Cohen, "Régis Blachère (1900-1973)", *JA*, sy. 262 (1974), s. 1-10; Nikita Elis-séeff, "Régis Blachère (1900-1973)", *Arabica*, XXII/1, Leiden 1975, s. 1-5; H. Laoust, "Notice sur la vie et les travaux de M. Régis Blachère", *CRAIBL* (1977), s. 561-576.

HİDÂYET NUHOĞLU

BLAŠKOVICS, Jozef

(1910-1990)

Çekoslovak Türkologu.

Güney Slovakya'da Komárno yakınlarında Imeî köyünde doğdu. Atalarının Kumanlar'a kadar dayandığı ve Osmanlı hâkimiyeti zamanında ailesinin Imeî köyünde idarecilik yaptığı rivayeti çocukluktan beri Türkler'e karşı ilgi duymasına yol açtı. Bu sebeple Türk dili ve tarihi okumak için Budapeşte Üniversitesine girdi; burada ünlü Macar Türkologlarından Gy. Nemeth ve L. Fekete'nin öğrencisi oldu. Öğrenimini Prag Charles Üniversitesi'nde Profesör J. Rypka'nın yanında tamamladı. Košice'nin Osman-

lılar tarafından fethi ve 1644-1674 yılları arasında buraya ve Erdel'e konulan vergilerle ilgili Bâb-ı Âlî belgeleri üzerine doktora tezi hazırladı (Bratislava 1950). 1950 yılında Charles Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yakın ve Ortadoğu Bölümü'ne doktor asistan olarak girdi ve seksen yaşında ölümüne (10 Temmuz 1990) kadar burada akademik kariyerinin asıl başlangıç noktasını teşkil eden Türkoloji sahasında çalışmalarda bulundu.

Blaškovic hocalığı süresince öğrencilerine Osmanlıca'ya ve diğer Türk lehçelerine ait metinler okuttu ve tarih, edebiyat, folklor üzerine seminerler yaptı. 1953'te Prag'da modern Türk edebiyatı tarihine dair Çekçe bir ders kitabı yayımladı (Prague 1964, 1970). Daha sonra Bratislava Üniversitesi Kütüphanesi'ndeki Türkçe yazmaların açıklamalı katalogunu hazırladı (*Arabische, türkische und persische Handschriften in der Universitätsbibliothek Bratislava*, Bratislava 1961). Onun bir ilim adamı olarak başlıca ilgi alanı Osmanlı belgeleriydi ve daha çok bunlar hakkında yayın yapıyordu. Nitekim yayımlanmamış olmakla birlikte doçentlik tezini de Miskolc'daki 1591-1684 tarihli Osmanlı belgeleri üzerine hazırlamıştı. Güney Slovakya'da muhafaza edilen Osmanlı belgelerini *Rimavská Sobota v čase osmansko-tureckého panstva* adı altında yayımlayan (Bratislava 1974) Blaškovic'in ilgisini daha çok tarihî belgeler üzerinde yoğunlaştırması, Slovakya'da Osmanlı tarihi araştırmaları kuruluşlarının teşkilüne ön ayak olmuştur. Son eseri, Uyvar eyaletinin üç defterini bir arada yayımladığı *Ěrsekújvár és vidéke a török hódoltság korában* (Budapest 1989) adlı kitabıdır.

Blaškovic'in filolojik araştırmaları ise Osmanlı belgeleri üzerine yaptığı çalışmaların bir sonucu olarak bazı liguistik meseleleri içine alır. Bunlar daha çok

Jozef
Blaškovic

eski Osmanlı Türkçesi, Çekçe - Slovakça ile Türkçe arasındaki münasebetler, Türkçe'den bu dillere geçen kelimeler ve Osmanlı hâkimiyeti döneminde Slovakya'daki Osmanlı idaresinde kullanılan Slovakça isimler hakkındadır. Ayrıca Türk edebiyatı tarihi üzerine dersler veren ve Çek-Slovak folklorundaki Türk tesirlerine dair bir çalışma yapan Blaškovic'sin en büyük arzusu geniş halk kitlelerini Türk kültüründen haberdar etmektir. Bu amaçla yazdığı çeşitli makalelerin yanında Türk edebiyatından tercümelemler de yaptı. Modern Türk şair ve romancılarından başka Tercüman Mahmud'un *Târîh-i Üngürus* adlı Macar tarihini çevirdi (*A Magyarok története*, Budapest 1982). Türk Dil Kurumu'nun fahri üyesi olan (1957) Blaškovic's'e Türkiye Cumhuriyeti hükümeti tarafından da ilmi ve kültürel çalışmalarından dolayı 1975'te şeref beğeri verilmiştir.

BİBLİYOGRAFYA :

V. Kopčan, "Zum sebzing Geburtstag von Jozef Blaškovič", *AAS Bratislava*, XVI (1980), s. 9-18; a.m.f., *Ar.O.*, LIII (1985), s. 365-368.

V. KOPČAN

BLOCHET, Gabriel-Joseph Edgard

(1870-1937)

Fransız şarkiyatçısı.

12 Aralık 1870'te Bourges'te doğdu. İyi bir öğrenim gördü. Ecole des Langues Orientales'de Arapça, Farsça, Türkçe ve Hintçe öğrendi. Daha sonra Ecole Pratique des Hautes Etudes'ü bitirdi. 1895'te Bibliothèque Nationale'in yazmalar bölümünde göreve başladı. Bütün meslekî hayatı önemli kataloglar hazırladığı bu kütüphanede geçti. 1928'de Légion d'Honneur nişanı aldı. 1929'da müdür yardımcısı oldu. 1935'te emekliye ayrıldı ve 5 Eylül 1937'de Paris'te öldü.

Fransa'da XX. yüzyılın başında yetişen değerli şarkiyatçılar nesli içinde müstesna bir yere sahip olan Blochet'nin akademik kariyerde değil kütüphanecilik kolunda ilerlediği görülmektedir. Kıymetli notları ile pek çok Doğu eserini zenginleştiren tanınmış araştırmacı Charles Scheffer'in evrakı üzerinde çalıştı ve onun İran kültürüne ait yazmalarının katologunu henüz otuz yaşında iken yaptı (*Catalogue des manuscrits persans de la Collection Scheffer*, Paris 1900). *Revue de l'Orient Chretien* adlı dergide vesika neşretti ve Türk âlemine dair bazı ori-

jinal makaleler de kaleme aldıktan sonra katalog çalışmalarını hızlandırdı. Bibliothèque Nationale'de bulunan Doğu yazmaları kataloglarının hazırlanmasında büyük emeği geçti ve Türkçe yazmalar katalogu (*Catalogue des manuscrits turcs*) 1932-1933 yıllarında iki cilt halinde yayımlandı. İlim dünyasında olağan üstü bir etki yapan bu katalog sayesinde Türk tarih, iktisat, kültür, edebiyat ve felsefesine ait ana kaynaklar ortaya çıktı ve bu alandaki yayınlar hız kazandı. Arap yazmaları 1925'te (*Catalogue des manuscrits arabes provenant des nouvelles acquisitions [1884-1924]*), İran yazmaları ise (*Catalogue de manuscrits persans*) dört cilt halinde 1905-1934 yılları arasında neşredildi. İlmî yönleri ağır basan bu düzenlemelerden başka özellikle sanat tarihçilerinin faydalandıkları minyatürlü yazmaların ilk düzenlemelerinden birini de Blochet başarmıştır (*Les enluminures des manuscrits orientaux Turcs, Arabes, Persans*, Paris 1926; *Les Peintures des manuscrits orientaux de la Bibliothèque Nationale*, Paris 1914-20).

Ana kaynaklara da inmeyi aynı başarı ile sürdüren Blochet Reşidüddin'in *Câmi'u't-tevârîh*'inin birinci cildinin ikinci cüzünü dipnot ve açıklamalarla neşretti (Leiden 1329/1911); ayrıca Reşidüddin ile *Câmi'u't-tevârîh*'e ve Moğol tarihiyle kaynaklarına dair *Introduction à l'Histoire des Mongols de Râchideddin*'i (Leyde-Londres 1910) yazdı. Makrizî'nin *Kitâbü's-Sülûk fi ma'rifeti düveli'l-mülûk*'ünü tarihi ve coğrafi notlarla Fransızca'ya tercüme etti (*Histoire de l'Égypte de Makrizi*, Paris 1908). İbnü'l-Adîm'in *Zübdetü'l-haleb*'inin bazı bölümlerini de çeviren Blochet ("L'Histoire d'Alep de Kamâladdin", *Revue de l'Orient latin*, Paris 1896, s. 509-565; [1897], s. 146-235; [1898], s. 37-107; [1899], s. 1-49), Mufaddal b. Ebû'l-Fezâil'in *en-Nehcû's-sedîd ve'd-dürü'l-Ferîd fî mâ ba'c de Târîhi İbni'l-Amîd* adlı eserini Fransızca tercümesiyle birlikte neşretti ("Histoire de Sultans Mamlouks", *Patrologia Orientalis*, XII [1919], s. 345-550; XIV [1920], s. 375-672; XX [1929], s. 1-270).

Blochét, İtalyan şairi Dante Alighieri'nin, *İlâhî Komedya* (*La Divina Commedia*) adlı eserinde geniş ölçüde İslâm felsefesinden faydalandığını ortaya koyduysa da (*Sources musulmans de la Divine Comédie*, Paris 1901) bu çalışması pek rağbet görmedi; bununla beraber fikirleri, bu konuda yazdığı eserle yankılar uyanıran Asin Palacios üzerinde tesir bıraktı.

BİBLİYOGRAFYA :

Necib el-Akiki, *el-Müsteşrihün*, Beyrut 1984, I, 244-245; Abdülkerim Cerbezédâr, *Ma'kâlât-ı 'Allâme Kazvinî*, Tahran 1983, II, 440-451; Rıza Nur, "Edgard Blochet", *Revue de Turcologie*, III/2, Alexandrie 1938, s. 320-324; A. Berthier, "Ancient fond de manuscrits turcs de Bibliothèque Nationale de Paris", *Bulletin de la Bibliothèque Nationale*, sy. 2 (1981), s. 78-95 (tercümesi: R. Yınanç, *Tarih Araştırmaları Dergisi*, XIV/25 [1981-82], s. 365-379); Francis Richard, "Blochet", *Elr.*, IV, 313-314.

MAHMUT H. ŞAKIROĞLU

BLUNT, Wilfrid Scawen

(1840-1922)

Büyük Britanya İmparatorluğu'na karşı müslüman sömürgelerin kurtuluş hareketlerini destekleyen İngiliz siyaset adamı ve şair.

İngiltere'nin Sussex bölgesinde doğdu. 1842'de babasını, 1853'te annesini kaybetti. 1857'de teyzesi onu memuriyet imtihanlarına hazırlanması için Londra'ya götürdü. 1858'de Fransızca'sını ilerletmesi için devlet tarafından Fransa'ya gönderildi. Dönüşünde diplomatik servis imtihanlarını kazandı ve atışe olarak tayini yapıldı. Bir buçuk yıl Atina'da kaldı; hastalanınca Frankfurt'a tayin edildi. Yeni görevine giderken İstanbul'a uğradı ve burada birkaç hafta kalarak Doğu ile ilk temasını kurmuş oldu. Bundan sonra görevi dolayısıyla 1869 yılına kadar Madrid, Paris, Buenos Aires ve Bern'de diplomat olarak bulundu. 1869'un sonlarında ünlü şair Lord Byron'un torunu Lady Anne Noel ile evlendi; iki ay sonra da memurluktan istifa etti. Karısıyla çıktığı Doğu Akdeniz ve Anadolu seyahati sırasında İstanbul'da iken zatürreye yakalandı ve burada bir süre tedavi gördü. Bu arada *Songs and Sonnets by Proteus* adlı şiir kitabı yayımlandı (London 1875). Bu tarihten sonraki on dört yılını siyasî çalışmalarla ve bu

Wilfrid
Scawen
Blunt